

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 3. septembrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 150/2020),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Civillikuma 1075. panta pirmo daļu, ciktāl tā paredz, ka, gadījumā ja kopīpašnieki nevar vienoties par īpašuma dalīšanas veidu, tiesa atdod visu lietu vienam kopīpašniekam ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļu naudā, (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 90. pantam, 92. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

2. Civillikuma 1075. panta pirmā daļa noteic: “Ja 1074. pantā norādītā dalīšanas gadījumā kopīpašnieki nevar vienoties par tās veidu, tad tiesa, raugoties pēc dalāmā priekšmeta īpašībām un lietas apstākļiem, vai nu piespriež katram no kopīpašniekiem reālas daļas, uzliekot, kad vajadzīgs, viena daļai zināmus servitūtus par labu otra daļai, vai atdod visu lietu vienam kopīpašniekam, ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļas naudā, vai noteic lietu pārdot, izdalot ieņemto naudu kopīpašnieku starpā, vai arī izšķir jautājumu ar lozi, it īpaši tad,

kad jāizšķir, kam no kopīpašniekiem paturēt sev pašu lietu un kas no viņiem apmierināms ar naudu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt vienīgi tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam kopīpašumā ar citu personu atradās nekustamais īpašums. Otrs kopīpašnieks vērsās tiesā ar prasību par kopīpašuma izbeigšanu, ko tiesa, citastarp pamatojoties uz apstrīdēto normu, apmierināja. Tiesa izbeidza kopīpašumu, atzīstot otram kopīpašniekam tiesības uz visu nekustamo īpašumu un piedzenot no viņa par labu Pieteikuma iesniedzējam kompensāciju. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tādējādi ir aizskartas viņa tiesības zināt savas tiesības, tiesības uz taisnīgu tiesu, kā arī tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir

izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, viņš ir pārsūdzējis pirmās instances spriedumu apelācijas kārtībā, savukārt apelācijas instances spriedumu – kasācijas kārtībā.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no (datums), kad ir pieņemts un stājies spēkā Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmums, ar kuru atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzības. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2020. gada 5. augustā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma sniedzot pārāk plašu rīcības brīvību tiesnešiem izlemt lietu atbilstoši subjektīviem apsvērumiem. Tādējādi esot aizskartas viņa tiesības zināt savas tiesības, kā arī tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz īpašumu.

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam, Pieteikuma iesniedzējam ir pienākums norādīt: 1) vai apstrīdētajā normā ir ietverts kāds tiesību ierobežojums, 2) vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu un vai tam ir leģitīms mērķis un 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma*

lietā Nr. 2007-01-01 22. punktu). Savukārt, lai izvērtētu Satversmes 105. pantā noteikto pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jānoskaidro: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 23. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertais regulējums neesot pietiekami skaidrs un neesot iespējams paredzēt tā piemērošanas sekas. Tomēr Satversmes tiesa ir secinājusi: lai cik precīzi un skaidri būtu formulētas tiesību normas, to saturs vienmēr būs noskaidrojams interpretācijas ceļā. Tā kā likumi pēc savas juridiskās dabas ir abstrakti uzvedības priekšraksti, to formulējums nevar būt absolūti precīzs. Viena no tiesiskā regulējuma izstrādes tehnikām ir vispārīgu apzīmējumu izmantošana izsmeļoša uzskaitījuma vietā (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 18.1. punktu*). Tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar interpretācijas metožu palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 15.2. punktu*). Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, ka interpretācijas ceļā nebūtu noskaidrojams apstrīdētās normas saturs.

Satversmes tiesa arī norādījusi, ka kopīpašuma būtība rada neizbēgamas grūtības, kas attiecas, piemēram, uz kopīpašnieku vienošanos par kopīpašumā esošās lietas lietošanu vai augļu iegūšanu no tās. Tādējādi kopīpašuma tiesisko attiecību raksturs pieļauj gan kopīpašuma izbeigšanu, gan kopīpašnieku vienošanos par rīcību ar kopīpašumu (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 25. oktobra spriedumu lietā Nr. 2011-01-01*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka pamattiesību ierobežojumam esot leģitīms mērķis, taču ierobežojums neesot nesamērīgs. Proti, esot pieejami indivīda tiesības mazāk ierobežojoši līdzekļi. Pēc Pieteikuma iesniedzēja domām, likumā varētu iestrādāt objektīvus kritērijus, pēc kuriem vadoties izdarīt taisnīgu izvēli, kā arī iekļaut citus kopīpašuma dalīšanas veidus.

Tomēr Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, kāpēc šis saudzējošākais līdzeklis leģitīmo mērķi sasniegtu tādā pašā kvalitātē, kā arī nav pamatojis to, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka lietas dalībnieki apstrīdēto normu izmantojot negodīgu mērķu sasniegšanai. Tomēr Satversmes tiesas kompetencē neietilpst vispārējās jurisdikcijas tiesas veiktās tiesību normu piemērošanas vērtēšana (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 3. jūnija sprieduma lietā Nr. 2008-43-0106 12. punktu*).

Tādējādi pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 150/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš